

การพัฒนาท้องถิ่นด้านประเพณีทางพระพุทธศาสนาของวัดหลวงพ่อด
ธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
Local development of Buddhist traditions at Wat Luang Phor Sodh
Dhammakayaram Damnoen Saduak District,
Ratchaburi Province

ชินนนท์ พวงพันธ์^{1*} และคมกฤษ จิตแก้ว²

Chinanon Phuangphan^{1*} and Komkrit Chitkaew²

¹นักวิชาการอิสระ ตำบลโรงเข้ อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

¹Independent Scholar, Rong Khe Subdistrict, Ban Phaeo District, Samut Sakhon Province

²นักวิชาการอิสระ ตำบลหนองแก อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

²Nong Kae Subdistrict, Hua Hin District, Prachuap Khiri Khan Province

*Corresponding author E-mail: cooracoo@hotmail.com

Received: October 9, 2023; Revised: December 23, 2023; Accepted: December 26, 2023

บทคัดย่อ

การพัฒนาท้องถิ่นด้านประเพณีทางพระพุทธศาสนาของวัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ได้แก่ เทศน์มหาชาติ และพิธีกวนข้าวทิพย์ เป็นแนวทางการส่งเสริม อนุรักษ์ สืบสานประเพณีทางพระพุทธศาสนา และการตระหนักถึงความสำคัญของประเพณีทางพระพุทธศาสนาของประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงกับวัดหลวงพ่อดธรรมกายารามตลอดจนผู้มีใจบุญและศรัทธาในพระพุทธศาสนา

บทความนี้นำเสนอแนวทางการพัฒนางานประเพณีทางพระพุทธศาสนา เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนเกิดการตระหนักถึงความสำคัญของการจัดงานประเพณี เทศน์มหาชาติ และ พิธีกวนข้าวทิพย์ ก่อเกิดการอนุรักษ์ รักษาดูแลที่สะท้อนมิติความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน และนำมาพัฒนาต่อยอดเป็นศูนย์การเรียนรู้เรื่องประเพณีทางพระพุทธศาสนาและภาคธุรกิจการท่องเที่ยว

คำสำคัญ: การพัฒนาท้องถิ่น, ประเพณีทางพระพุทธศาสนา, วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม

Abstract

Local development of Buddhist traditions at Wat Luang Phor Sodh Thammakayaram Damnoen Saduak District, Ratchaburi Province, includes the Mahachat Sermon and the Thip Khao Chuan Ceremony. It is a guideline for promoting, preserving, and succeeding Buddhist traditions. and awareness of the importance of Buddhist traditions of the people who live nearby Wat Luang Phor Sodh. as well as those who are charitable and have faith in Buddhism.

This article uses data collection methods of related documents. In order to summarize the important points To present guidelines for the development of Buddhist traditions, to encourage the community to be aware of the importance of organizing traditional festivals, the Mahachat Festival and the Thip Khao Chuan Ceremony. It creates conservation, preservation, and care-taking that reflect the relationship between the temple and the community, and further being developed into a center for learning about Buddhist traditions and the tourism business sector.

Keywords: Local Development, Buddhist traditions, Wat Luang Phor Sodh Dhammakayaram

บทนำ

ประเพณีทางพระพุทธศาสนา เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับพสกนิกรชาวพุทธมาแต่ช้านาน และมีการสืบสาน อนุรักษ์ สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น โดยที่สังคมก็ตระหนักถึงการให้ความสำคัญ การอนุรักษ์ดูแลประเพณีทางพระพุทธศาสนา ที่ยังคงหลงเหลือและสืบทอดกันมา เช่น งานเทศน์มหาชาติ พิธีกวนข้าวทิพย์ การสวดสะเดาะเคราะห์ เป็นต้น การอนุรักษ์ รักษา ดูแล ประเพณีด้านศาสนา ทำให้ได้รับความรู้ด้านประวัติศาสตร์ ความเป็นมา ความสำคัญ และยังได้เห็นถึงงานทางศิลปะท้องถิ่น (Art) วัฒนธรรมพื้นบ้าน (Culture) ประเพณีของชุมชน (Tradition) รวมถึงมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาพื้นบ้านด้วย ถือเป็นจุดกำเนิดของการพัฒนา แนวทาง เพื่อการศึกษาสถานที่ที่มีการอนุรักษ์ สืบสาน บุญประเพณีท้องถิ่น ดังจะเห็นว่าวัดได้กลายเป็นศูนย์กลางของ ชุมชน บ้าน โรงเรียน ส่วนราชการต่าง ๆ ที่พยายามที่จะส่งเสริม สืบทอด รักษา อนุรักษ์ โดยที่สามารถนำมาใช้ในงานประเพณีประจำปีของวัด จนกลายเป็นมรดกทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญ (สำเร็จ อินทยุง และคณะ, 2562) รวมไปถึงการพัฒนาต่อยอด เพื่อเป็นการเสริมสร้างพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ให้งานประเพณีทางพระพุทธศาสนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเพณีทางพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างรายได้สู่ชุมชนและพัฒนาเศรษฐกิจในระดับ ชุมชน และสังคม เป็นแหล่งพัฒนาจิตใจของประชาชนนอกจากจะได้รับรู้ถึงมรดกทางวัฒนธรรมประเพณีทางพระพุทธศาสนาแล้ว การเข้าร่วมงานประเพณีทางพระพุทธศาสนา ด้านคติความเชื่อความศรัทธา ก่อให้เกิดความเป็นสิริมงคล สามารถพัฒนาคุณภาพจิตใจของผู้ร่วมงานประเพณี เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมประเพณีทางด้านพระพุทธศาสนา เพื่อให้ผู้สนใจหรือประชาชนได้มีแหล่งในการศึกษาเรียนรู้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม

การอนุรักษ์ สืบสานประเพณีท้องถิ่นทางด้านพระพุทธศาสนาได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ โดยในแต่ละพื้นที่ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันออกไป เช่น ประวัติศาสตร์ เรื่องเล่า ตำนาน ความเป็นมาและความสำคัญ และการถ่ายทอดเรื่องราวจากอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันก็มีความแตกต่างกัน (สุริยา คลังฤทธิ และคณะ, 2566) บทความนี้เป็นการนำเสนอ ประเพณีทางด้านพระพุทธศาสนาของวัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี คือ งานเทศน์มหาชาติ และประเพณีกวนข้าวทิพย์ ซึ่งเป็นการประสานแหล่งชุมชนกับประเพณีทางพระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา และการเสริมสร้างการกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชน รวมไปถึงการสร้างแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและศาสนา โดยที่จะคำนึงถึง การเรียนรู้ การอนุรักษ์สืบสานประเพณีโบราณทางด้านพระพุทธศาสนา ด้านคุณค่า ด้านความสำคัญ และเสริมสร้างการตระหนักรู้และความเข้าใจ รวมถึงแนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ในด้านประเพณีทางพระพุทธศาสนาที่นอกจากจะแสดงถึงความสำคัญของวัดในมิติของการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น ด้านศาสนา ยังเป็นจุดที่จะเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจทางด้านประเพณีทางพระพุทธศาสนา ยังมีแนวทางในการนำไปต่อยอดพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และแหล่งเรียนรู้ของชุมชน รวมไปถึงการเป็นแหล่งสร้างการพัฒนาจิตใจของประชาชนเพื่อให้เกิดความสงบสุขและต่อยอดในการดำเนินชีวิตได้อีกด้วย

การอนุรักษ์ประเพณีทางพระพุทธศาสนา

การตื่นตัวในการให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมต่าง ๆ ในยุคปัจจุบัน เป็นภาพสะท้อนของการตระหนักรู้ของผู้คนในชุมชน เห็นได้จากการจัดงานประเพณีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นการอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมประเพณี ตระหนักรู้ถึงความสำคัญและคุณค่าของประเพณี ด้วยเหตุนี้จึงมีการนำประเพณีวัฒนธรรมที่สำคัญต่าง ๆ เหล่านี้ บูรณาการควบคู่ไปกับอุตสาหกรรมทางการท่องเที่ยว กำหนดจุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมประเพณีทางด้านพระพุทธศาสนาขึ้น เพื่อใช้จูงใจผู้คนที่มีความสนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สนใจในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนนั้น ๆ โดยอาจกล่าวได้ว่า เป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเพณีทางด้านพระพุทธศาสนา (สุริยา คลังฤทธิ และคณะ, 2566) สามารถแบ่งองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ 3 องค์ประกอบ ดังนี้ (ชิตาวีร์ สุขคร, 2562)

1. องค์ประกอบทางสังคม ในการสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม องค์ประกอบขั้นพื้นฐานหลักที่สำคัญ ได้แก่ ประเพณีและวัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบด้านสังคมที่สามารถพัฒนาต่อยอดเป็นประเพณีในพื้นที่ชุมชนเป็นจุดเด่นในการดึงดูดผู้คนนักท่องเที่ยว และทำให้แหล่งท่องเที่ยวเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ เช่น วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน อาหารการกิน ภาษาถิ่น แหล่งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ภูมิหลัง และประเพณีที่มีลักษณะเฉพาะตัว เป็นต้น

2. องค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม มีความเป็นรูปแบบของวัฒนธรรมหรือประเพณีที่มีความโดดเด่นของพื้นที่นั้น ๆ สามารถพัฒนาทรัพยากรต่าง ๆ ภายในพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ เช่น สภาพแวดล้อมของพื้นที่นั้น ๆ และ สถาปัตยกรรม เป็นต้น

3. องค์ประกอบทางธุรกิจและการพัฒนา เป็นการสร้างแผนธุรกิจทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเพณี โดยการหลวมรวมปัจจัยจากทั้งสองข้อข้างต้น มีการวางแผนการตลาด วิเคราะห์ตลาด หาจุดเด่นจุดด้อยในการจัดทำแผนธุรกิจ มองหาโอกาสในการสร้างจุดเด่นเพื่อดึงดูดผู้คนและนักท่องเที่ยว เช่น การร่วมมือร่วมใจกันของผู้คนในชุมชน ในการเสนอแนวทางหรือการริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อระดมความคิดในการจัดทำแผนธุรกิจ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเพณีทางด้านพระพุทธศาสนา มีการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่มาเที่ยวชมงานประเพณี จัดศูนย์ให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับประเพณีทางพระพุทธศาสนา พัฒนาพื้นที่ชุมชนหรือบริเวณวัดให้สิ่งแวดล้อมในบริเวณนั้น ๆ เอื้ออำนวยต่อการจัดงานประเพณี เป็นต้น

การอนุรักษ์ประเพณีทางด้านพระพุทธศาสนา นอกจากจะเป็นการสืบสาน รักษาประเพณีที่สำคัญในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ยังสามารถพัฒนาต่อยอดร่วมกับภาคการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากการร่วมมือร่วมใจกันของวัดและชาวบ้านในชุมชนในการออกแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวอันโดดเด่นในพื้นที่ของตน โดยการมองหาโอกาสจากปัจจัยต่าง ๆ ที่มีในชุมชน หยิบยกขึ้นเป็นจุดเด่นที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น สถาปัตยกรรมที่มีในชุมชน วิถีชีวิตพื้นบ้านของพื้นที่ อาหารพื้นบ้านที่มีลักษณะเฉพาะ หรือแหล่งธรรมชาติของพื้นที่ที่สามารถพัฒนาต่อยอดเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่จัดงานประเพณีทางด้านพระพุทธศาสนาได้

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวเพื่อเที่ยวชมการแสดงลักษณะของวัฒนธรรม เช่น พระราชวัง ปราสาท วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ วิถีชีวิต ประเพณี ศิลปะ และสิ่งต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองและมีการพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม วิธีการดำเนินชีวิตของผู้คนในแต่ละยุคสมัย นักท่องเที่ยวจะได้ทราบถึงประวัติความเป็นมา มุมมองความคิด ความเชื่อ ความศรัทธา ที่มีการถ่ายทอดกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน (สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2557, น. 2)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวชมแหล่งโบราณ เช่น โบราณสถาน พิพิธภัณฑสถาน โบราณวัตถุ วัฒนธรรมท้องถิ่น การเที่ยวชมงานประเพณีศิลปะแขนงต่างๆ งานศิลปะ ขนบธรรมเนียมประเพณี การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์ใหม่ ทราบถึงประวัติความเป็นมาของการดำเนินวิถีชีวิตของผู้คนในแต่ละยุคที่มีการพัฒนามาจากอดีตจนถึงยุคสมัยปัจจุบัน และก่อให้เกิดการอนุรักษ์ หวงแหนทรัพยากรที่สำคัญทางวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงพุทธ

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กันกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธอย่างแยกกันไม่ได้ เพราะวัฒนธรรมเกิดจากผู้คนที่เป็นส่วนสำคัญในการสรรค์สร้างขึ้น สำหรับคนไทยนั้นมีความเชื่อ ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา จะถือว่าวัดเป็นที่พึ่งทางกาย เป็นที่ช่วยพัฒนาจิตใจและเป็นแหล่งท่องเที่ยวด้วย (พระสนั่น เจริญยิ่ง, 2565, น. 53) การปฏิบัติที่มีมาในยุคแรก ๆ การท่องเที่ยวเชิงพุทธเป็นการเดินทางเพื่อเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับทางพระพุทธศาสนาเป็นหลัก อาจไม่ใช่อะไรก็ตามที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว แต่ในยุคปัจจุบันการเดินทางลักษณะนี้ มักจะรวมกิจกรรมอื่นนอกเหนือจากกิจกรรมทางพุทธศาสนาเข้าอยู่ด้วย เช่น การเดินทางไปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์

หรือประกอบพิธีกรรม สถานที่ประกอบพิธีทางศาสนาได้มีเพียงผู้ที่นับถือศาสนาเท่านั้นที่สนใจเข้าเยี่ยมชม หากแต่มีนักท่องเที่ยวอื่น ๆ ก็มีความสนใจเข้าชมความงดงามของอาคาร วัตถุต่าง ๆ หรือเข้าไปพักผ่อนสงบจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพสังคมที่วุ่นวายในปัจจุบันนี้ ผู้คนโดยทั่วไปต่างให้ความนิยมสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนาเป็นที่พึ่งพิงทางจิตใจกันมากขึ้น (ภัทรสุภา สีสานภาพรธรรม, 2551, น. 25) เพราะวัด หรือสถานที่ทางพระพุทธศาสนามีความสงบ ร่มรื่น เหมาะสำหรับเป็นที่พึ่งทั้งทางกายและจิตใจ

การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา เป็นการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เช่น การเดินทางเพื่อไปเยี่ยมชมโบราณสถาน เข้าคู่วัดวาอาราม หรือด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่เป็นไปในการพัฒนาชีวิตจิตใจ เช่น เพื่อบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเชื่อถือ ไปสวดมนต์ไหว้พระ ไปร่วมปฏิบัติธรรม และไปร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น (สุริยา คลังฤทธิ และคณะ, 2566) ได้แบ่งรูปแบบการท่องเที่ยวดังกล่าวออกเป็น 3 ประการ ดังนี้

1. รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในด้านเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) ประชาชนในพื้นที่มีความหลากหลายในเชื้อชาติภูมิหลังประวัติศาสตร์ของแต่ละชุมชน จึงมีความแตกต่างหลากหลายกันออกไป การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในด้านเชิงประวัติศาสตร์ นอกจากสร้างความเพลิดเพลินในการชื่นชมสถานที่ ยังสร้างความรู้ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์ สร้างจิตสำนึกในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์และสร้างคุณค่าการตระหนักรู้ ก่อเกิดการมีส่วนร่วมของผู้คนในชุมชนในการร่วมกันจัดการรูปแบบงานประเพณีทางพระพุทธศาสนา ที่เป็นรูปแบบการรับรู้เรื่องราวของชุมชนโดยตั้งอยู่บนฐานของความเชื่อ ที่ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของงานประเพณีทางพระพุทธศาสนา เช่น งานเทศมหาชาติ บายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น

2. วัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional) งานประเพณีที่เกิดขึ้นภายในชุมชนท้องถิ่นชาวบ้านร่วมกันจัดขึ้นเพื่อสืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา เป็นรูปแบบ งานประเพณีเพื่อสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน สร้างความรู้ความเข้าใจในคำสอน ปรัชญาและวัฒนธรรมที่ปรากฏในชุมชน รวมถึงการสร้างฐานความคิดในการรับรู้ถึงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมที่ควรรักษา สืบทอด ปลูกจิตสำนึกในการรักษาสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในท้องถิ่น โดยผ่านการจำลองในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ประเพณีลอยกระทง ที่เป็นการขอขมาหรือขอพรต่อพระแม่คงคาโดยใช้กระทงในการเป็นสื่อเพื่อสื่อสารคำขอขมาหรือคำขอพรกับพระแม่คงคา เป็นต้น

3. วิถีชีวิตในชนบทชุมชน (Rural Village) การแสดงออกของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและมีความโดดเด่น มองเห็นถึงคุณค่าของสภาพแวดล้อมชุมชน ตระหนักถึงความสำคัญของความเป็นตัวตนในท้องถิ่น บนฐานความคิดที่มีจิตสำนึกหวงแหนและก่อเกิดการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาพื้นบ้านในแบบฉบับของตัวเอง สรรค์สร้างงานประเพณีประจำปี เช่น การแสดงฟ้อนรำ เป่าแคน (ลำลาว) ของชุมชนกลุ่มลาวโซ่งหรือไททรงดำ สามารถนำมาแสดงผ่านลานวัด เพื่อให้ผู้เข้าร่วมงานรับชมและเป็นการต้อนรับหรือสื่อถึงความเคารพนับถือ และเพื่อแสดงให้เห็นถึงความใส่ใจต่อแขกผู้มาเยือน รวมถึงการเสริมสร้างการอนุรักษ์สืบสานประเพณีของท้องถิ่นตนเองอีกด้วย (ยโสธรา ศิริภาประภากร, 2560, น. 1)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รูปแบบที่เป็นวัฒนธรรมเชิงประวัติศาสตร์ มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีเรื่องราวเล่าขานเป็นระยะเวลาต่อเนื่องกันมา เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี บนพื้นฐานของคติความเชื่อ รับผิดชอบต่อมรดกทางวัฒนธรรมโบราณ ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และเป็นแหล่งสร้างความเพลิดเพลินแก่ผู้คนที่สนใจ รูปแบบที่เป็นวัฒนธรรมประเพณี เป็นการสืบสาน อนุรักษ์ สืบทอดประเพณีอันดีงามที่มีการสืบทอดกันต่อมาสู่ยุคปัจจุบัน ส่วนหนึ่งมาจากฐานความคิดเรื่องการมีจิตสำนึกที่จะช่วยกันอนุรักษ์ประเพณีที่ดีงาม ให้อยู่คงอยู่ไว้และส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่นและร่วมถึงการปลูกจิตสำนึกในความให้ความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณี รูปแบบสุดท้ายเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบวิถีชุมชนท้องถิ่น เป็นการชูเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ที่มีความเฉพาะตัวของวิถีชุมชนภายในท้องถิ่น เช่น อาหารพื้นบ้าน

ของชุมชนท้องถิ่น วิถีชีวิตความเป็นอยู่ เครื่องแต่งกาย เป็นต้น บนฐานความคิดที่มีจิตสำนึกห่วงหาพัน ความ เป็นภูมิ ปัญญาดั้งเดิมและก่อเกิดการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาพื้นบ้านในแบบฉบับของตัวเอง

ยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ภาคตะวันตก และ อารยธรรมทวารวดี

ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี มียุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นในด้านการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ เป้าประสงค์เพื่อเพิ่มรายได้และจำนวนของนักท่องเที่ยว (องค์การบริหารส่วนตำบล แพงพวย จังหวัดราชบุรี, 2566) โดยมีกลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ 1 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่ม จังหวัด

กลยุทธ์ 2 สนับสนุนกิจกรรมการตลาด การประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมกิจกรรม การท่องเที่ยวของกลุ่ม จังหวัด

กลยุทธ์ 3 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เติบโตอย่างยั่งยืนด้วยการยกระดับการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ

กลยุทธ์ 4 พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ทั้งผู้ประกอบการ ด้านการท่องเที่ยว และผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวของตำบลแพงพวย

วัดหลวงพอสต เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม และเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาเป็นสถานที่พักผ่อน สงบจิตใจของประชาชนในทั่วไป ซึ่งตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี มีสภาพพื้นที่ วัดเหมาะสำหรับการปฏิบัติธรรมบำเพ็ญภาวนา พักผ่อนจิตใจให้สงบ อากาศภายในวัดมีความร่มรื่น ปกคลุมด้วยร่ม ไม้ อากาศถ่ายเท เย็นสบายและไม่มีความวุ่นวาย มีนิทรรศการเกี่ยวกับพระบรมสารีริกธาตุเป็นแหล่งเรียนรู้ในการ สืบค้นข้อมูลสำหรับผู้สนใจ มีการสอนปฏิบัติธรรมวิปัสสนาที่มีความเรียบง่ายและเข้าใจได้โดยง่าย มีอุทยาน การศึกษาที่ได้รับรางวัลจากกรมป่าไม้ มีศูนย์การให้บริการแนะนำข้อมูลภายในวัด และการจัดงานประเพณีที่สืบ ทอดกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น พิธีกวนข้าวทิพย์ งานเทศมหาชาติ งานเทศกาลในวันสำคัญต่าง ๆ ทาง พระพุทธศาสนา และมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของวัดผ่านช่องทางออนไลน์ เพจเฟซบุ๊กวัดหลวงพอสต ธรรมกายาราม

การอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นด้านศาสนาของวัดหลวงพอสตธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

วัดหลวงพอสตธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี เป็นวัดที่ให้ความสำคัญต่อการสืบสาน วัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา และปลูกจิตสำนึกในการให้ความสำคัญกับมรดกที่ล้ำค่าทางด้าน ประเพณีทางพระพุทธศาสนา เป็นการเชื่อมโยงและสร้างความผูกพันให้เกิดขึ้นระหว่างวัดกับผู้คนในชุมชน โดยมี งานประเพณีที่จัดเป็นประจำในทุก ๆ ปี เพื่อสืบทอดแบบแผนความเป็นประเพณีทางพระพุทธศาสนาของวัดหลวง พอสตธรรมกายาราม ดังนี้

เทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก ความหมายของ มหาชาติ มีการเรียกสืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย โดยมีความนิยมเทศเรื่องพระเวสสันดรชาดก และถือเป็นประเพณีนิยมของชาวเหนือที่สืบทอดกันต่อ ๆ มา ชาวเหนือมีความนิยมเทศน์เรื่องเวสสันดรชาดก เนื่องจากมีหนังสือภาษามครเรียกชื่อว่า “เวสสันดรที่ปณี” โดยพระสิริมังคลาจารย์แห่งวัดเชิงสิงห์ ในปี พ.ศ. 2060 เป็นเรื่องเล่าที่อธิบายถึงการบำเพ็ญทานบารมี ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอันเป็นชาติสุดท้าย เนื้อหาที่มีความไพเราะและแฝงด้วยคติธรรมสอนใจ ชาวพุทธจึงมี ความนิยมฟังกันเป็นประจำจนมีคำกล่าวกันว่า “ตราบใดที่คนยังฟังเทศน์มหาชาติอยู่ พระพุทธศาสนาจะมั่นคง ยืนยาวอยู่ตราบนั้น” ผู้ฟังจะได้รับประโยชน์ต่อการรับฟังเทศน์มหาชาติชาดก ดังนี้ เนื่องด้วยคติที่ปรากฏในเรื่อง พระเวสสันดรชาดก เป็นคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เกี่ยวกับเรื่องของการให้ทาน การสร้างความสามัคคีกันใน หมู่ชน การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้อื่น และการประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม เมื่อผู้ฟังเทศน์

มหาชาติเวสสันดรชาดกครบทั้ง 13 กัณฑ์ หรือ 13 ผูก และนำไปพัฒนาตนเองฝึกตนหรือปฏิบัติตาม ก็จะก่อให้เกิดความสงบสุขร่มเย็นต่อบ้านเมือง สังคม รวมไปถึงการพัฒนาด้านพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง และความเชื่ออีกประการหนึ่ง คือ ผู้ที่รับฟังมหาชาติเวสสันดรชาดกครบทั้ง 13 กัณฑ์ ก็จะได้รับอานิสงส์พูนทวี ในปัจจุบันทางภาคเหนือจะมีการจัดงานประเพณีเทศน์มหาชาติในช่วงเดือนพฤศจิกายนและช่วงวันเพ็ญเดือน 12 โดยจะมีคำเรียกเฉพาะว่า “การตั้งธรรมหลวง” ยุคปัจจุบันโดยทั่วไปจะจัดตามความพร้อมของแต่ละวัดและประชาชน (เกศรา สว่างวงศ์, 2557)

โดยสามารถวิเคราะห์คุณค่าที่สำคัญของการเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดกได้ดังนี้

คุณค่าสำหรับทางวัด ในการเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก

1. ก่อเกิดความร่วมมือร่วมใจและประสานกันระหว่าง วัดกับชุมชน
2. มีการรวบรวมและจัดหมวดหมู่คัมภีร์ธรรมที่สำคัญต่าง ๆ
3. เป็นการบำรุงพระภิกษุและสามเณรในด้านจตุปัจจัย
4. เป็นการฝึกหัดพระภิกษุและสามเณร ให้มีความรู้ด้านการอ่านและถ่ายทอดคัมภีร์ธรรม
5. มีการพัฒนาวิทยากรในการเขียนคัมภีร์ธรรมที่สำคัญเพิ่มมากขึ้น
6. เป็นการส่งเสริมกิจกรรมทางด้านพระพุทธศาสนา เช่น การทำบายศรี ที่ใช้ในงานพิธี

คุณค่าสำหรับสำหรับประชาชน ในการเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก

1. เกิดองค์ความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนาต่อเรื่อง พระเวสสันดรชาดก
2. เพื่อเป็นการเสริมสร้างศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่เกิดขึ้นภายในชุมชน
3. เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันของคนในชุมชน ในการจัดงานพิธี
4. เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับจารีตประเพณี
5. เพื่อเสริมสร้างความศรัทธาของชาวบ้านในการได้รับอานิสงส์ต่อการรับฟังเทศน์มหาชาติ
6. มีโอกาสได้รับฟังพระนักเทศน์ที่มีความสามารถ

ภาพที่ 1 ภาพบรรยากาศงานเทศน์มหาชาติ เรื่อง พระเวสสันดรชาดก วัดหลวงพ่อสวดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
(ที่มา : <https://rbr.mcu.ac.th>, 2566)

พิธีกวนข้าวทิพย์ เป็นพิธีกรรมที่ชาวพุทธสืบทอดและยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อเป็นการระลึกถึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเหตุการณ์สำคัญทางพระพุทธศาสนา ที่นางสุชาดาได้กวนข้าวทิพย์ในวันขึ้น 14 ค่ำ แล้วนำไปถวายพระพุทธรูปก่อนที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรัสรู้ 1 วัน โดยที่คณะของชาวพุทธมีความเชื่อว่า นางสุชาดา มีผลานิสงส์มากในการถวายข้าวทิพย์แด่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก่อนวันที่ตรัสรู้ 1 วัน จึงพร้อมใจกันกวนข้าวทิพย์ถวายเป็นพุทธบูชา แสดงถึงความกตัญญูตเวทีตาธรรมข้าวทิพย์มธุปายาส โดยมีความเชื่อว่าการกวนข้าวทิพย์ตามกระบวนการพิธีต่าง ๆ อย่างครบถ้วน เป็นสิ่งเสริมสร้างความเป็นสิริมงคลแก่ผู้ทำและผู้บริโภค ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีโชคลาภ หากหญิงมีครรภ์ได้บริโภคข้าวทิพย์ก็จะทำให้ลูกน้อยในครรภ์สุขภาพแข็งแรง เป็นเด็กที่มีความเฉลียวฉลาด เป็นมงคลต่อครอบครัววงศ์ตระกูล (พระสุนทรทกโกศล และคณะ, 2560)

ด้านพิธีกรรม ประเพณีกวนข้าวทิพย์ในปัจจุบัน จะถือความสะอาดของวัดและประชาชนที่ร่วมกันจัดงาน ประเพณี โดยมีการจัดเตรียมข้าวของเครื่องปรุงต่างๆ มาร่วมกันทำพิธีที่วัด มีการทำพิธีสงฆ์แบบเรียบง่ายเพียง 1 วัน ส่วนพิธีพราหมณ์อาจไม่ค่อยมีให้เห็นมากนัก แต่จะยังคงถือปฏิบัติกันไว้คือ สาวพรหมจารีผู้ทำการกวนข้าวทิพย์ จะทำการคัดสรรหญิงสาวที่ยังไม่มีระดู นุ่งขาว ห่มขาว รับประทานอาหารศีลแปด มีการแบ่งแยกเขตที่พักให้เหมาะสมและอยู่ร่วมพิธีตั้งแต่เริ่มกวนข้าวทิพย์จนถึงจบพิธี เหตุผลที่ต้องใช้หญิงสาวพรหมจารีในการประกอบพิธี เนื่องจากต้องการความบริสุทธิ์ ทั้งกาย วาจา ใจ เพื่อให้พิธีมีความศักดิ์สิทธิ์และได้ผลดี

ภาพที่ 2 ภาพพิธีกรรมกวนข้าวทิพย์ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
(ที่มา : <https://rbr.mcu.ac.th>, 2566)

คุณค่าที่เกิดเกี่ยวกับงานประเพณีกวนข้าวทิพย์

1. เป็นการส่งเสริมให้ผู้คนรู้จักการทำบุญ
2. สร้างบุญที่เป็นอนิสงส์ที่เป็นมงคล
3. เสริมสร้างให้เกิดความสามัคคี มีความอดทนเสียสละ
4. เกิดความร่วมมือร่วมใจของผู้คนในชุมชน มีจิตสำนึกและให้ความสำคัญต่องานประเพณีทางพระพุทธศาสนา
5. เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน

เอกลักษณ์ของวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม

วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม มีเอกลักษณ์ที่มีความโดดเด่นและสวยงามเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เช่น อุโบสถรูปแบบศิลปะสมัยอยุธยาตอนปลายและพระพุทธรูปเก่าแก่ต่าง ๆ และที่มีความโดดเด่นเป็นอันมากคือ เป็นวัดที่ให้ความสำคัญต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้วยกิจกรรมต่าง ๆ มากมายที่ได้จัดทำขึ้นมาภายใต้ภารกิจหลักของการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา เช่น โครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน โครงการพุทธภวนาวิชา เป็นต้น ภายในวัดมีโรงเรียนปริยัติธรรม ศาลาปฏิบัติธรรม สำนักเรียนภาษาบาลีประจำจังหวัด นิตยสารเกี่ยวกับพระบรมสารีริกธาตุ การสอนปฏิบัติธรรมวิปัสสนาสำหรับผู้สนใจ อีกทั้งยังมีอุทยานการศึกษา

และสวนป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติฯ ที่มีพื้นที่กว่า 200 ไร่ ซึ่งเคยได้รับรางวัลสวนป่าดีเด่นจากกรมป่าไม้ ประจำปี 2539 (พระมหาพิพัฒพงศ์ ฐิตธมโม, 2566)

วัดหลวงพ้อสตรธรรมกายาราม มีความเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญและมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาโดยมีการปฏิบัติกันอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทางพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ทำให้นักท่องเที่ยวที่สนใจสามารถเข้ามาเข้าชมประสบการณ์ การท่องเที่ยวเชิงพุทธได้ โดยเฉพาะลักษณะของวัดหลวงพ้อสตรธรรมกายารามที่สำคัญๆ ดังนี้

- มีการจัดโครงการปฏิบัติธรรมทุกวันอาทิตย์ ตามแนวสติปัฏฐาน 4
- สักการะพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์สำเร็จด้วยหยกเนื้อดี และสำเร็จด้วยพระโลหะเนื้อดีต่าง ๆ ที่อุโบสถ
- โครงการพุทธภาวนาวิชา
- การอบรมศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม การปฏิบัติธรรม การบวชเนกขัมมะ การปฏิบัติธรรมในวัน สำคัญทางพระพุทธศาสนา
- นิทรรศการเกี่ยวกับพระบรมสารีริกธาตุ
- อุทยานการศึกษาและสวนป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติฯ
- งานเทศกาลชาติ
- พิธีกวนข้าวทิพย์
- การแข่งขันแข่งเรือยาวประเพณี

แหล่งธรรมชาติในพื้นที่ของวัดหลวงพ้อสตรธรรมกายาราม

อุทยานการศึกษาและสวนป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติฯ พื้นที่ 200 ไร่ ได้รับรางวัลสวนป่าดีเด่นจากกรมป่าไม้ ประจำปี 2539 อดีตเจ้าอาวาส “หลวงป่า” พระเทพญาณมงคล วิ. ได้มีการออกแบบจัดวางตำแหน่งต่าง ๆ ภายใน วัดอย่างปราณีต เพื่อให้สถานที่ภายในวัดมีความร่มรื่น มีร่มเงาต้นไม้ใหญ่ปกคลุม ทำให้อากาศภายในวัดเย็นสบาย ไม่ร้อน รวมถึงยังสามารถเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้อยใหญ่ มีพรรณไม้ต่างๆชนิดที่ปลูกไว้เพื่อเป็นข้อมูลให้กับผู้ที่มีความสนใจ เช่น เช่น จันทน์หอม, จันทน์กระท้อ, จันทน์อิน/จันทน์แป้น, สาละอินเดีย, จามจุรีสีทอง, ตะเคียน, มะค่าโมง, ประดู่ลาย, สาธ, พุง, นางดำ ฯลฯ หลวงป่าบอกว่า “พื้นที่วัดต้องมีความร่มรื่นด้วยต้นไม้ต่าง ๆ เพื่อผู้ที่ เข้ามาแสวงบุญในเขตวัดได้รับความสดชื่นจากธรรมชาติ ใจเย็นนุ่มลงสู่สมาธิได้ง่าย” (พระมหาพิพัฒพงศ์ ฐิตธมโม, 2566)

วัดหลวงพ้อสตรธรรมกายาราม ได้รับรางวัลชนะเลิศ “โครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติฯ” ประเภท ศาสนสถานของกรมป่าไม้ ประจำปี พ.ศ.2539 จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ บริเวณวัดมีความร่ม รื่น อากาศถ่ายเทไม่ร้อน จะมีพุทธศาสนิกชนที่มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา มาบ่าเพ็ญภาวนา และมาบ่าเพ็ญ ประโยชน์ให้กับวัดเป็นประจำไม่ขาด โดยจะพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า วัดมีความร่มรื่นเย็นสบายอากาศถ่ายเทและ หายใจได้สะดวก บรรยากาศสงบเงียบเหมาะแก่การปฏิบัติธรรม สวดมนต์ถือศีล หรือมานั่งพักผ่อน เดิน-วิ่งเพื่อออก กำลังกาย (สุพิชญา เชื้อสุวรรณ, 2566)

ด้วยความร่มรื่นของสถานที่ในบริเวณวัดหลวงพ้อสตร ที่ยังมีความคงไว้ซึ่งความเป็นธรรมชาติมีพรรณไม้ นานาชนิด ทำให้อากาศในบริเวณวัดหลวงพ้อสตรมีความสดชื่น ร่มเย็น ผู้เข้ามาในบริเวณวัดก็จะรู้สึกเย็นสบายปลอด โปรง จึงสามารถดึงดูดให้ผู้ที่มีความสนใจในการปฏิบัติธรรม หรือผู้ที่มาพักผ่อนหย่อนใจต้องการอากาศที่บริสุทธิ์ หลีกหนีจากสังคมเมืองหาที่สงบไม่วุ่นวาย ทำให้สามารถนำไปเป็นจุดสำคัญของการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิง พุทธได้อีกทางหนึ่ง เพราะผู้คนหรือนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 3 ภาพพิธีกรรมกวนข้าวทิพย์ วัดหลวงพ่อสตรธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
(ที่มา : ชินนนท์ พวงพันธ์, 2566)

วิเคราะห์คุณค่าการพัฒนาท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา

คุณค่าด้านการพัฒนาจิตใจของพสกนิกรชาวพุทธที่ร่วมงานประเพณี ประเพณีที่สืบทอดกันเรื่อยมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน บนฐานคติความเชื่อความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาที่มีความเชื่อว่า หากประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี สิ่งที่ดีงามและความเป็นสิริมงคลก็จะเกิดขึ้นกับชีวิตผู้ใหญ่อำนาจชีวิตเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนรุ่นหลังต่อๆมา เป็นการกล่อมเกล่าจิตใจของมนุษย์ให้ดำเนินวิถีชีวิตอยู่บนความดีงามตามหลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

คุณค่าทางการสืบสานประเพณีของชาวบ้าน เป็นการอนุรักษ์ สืบสานและส่งเสริมประเพณีทางพระพุทธศาสนาที่ทรงคุณค่า เช่น งานเทศน์มหาชาติ พิธีกวนข้าวทิพย์ เป็นการปฏิบัติตามแบบประเพณีวัฒนธรรมที่เหมาะสม เป็นสาระอันดีงามและภาพสะท้อนถึงการแสดงออกที่งดงาม อ่อนโยน เอื้ออาทร ความสามัคคีในหมู่คณะ รวมถึงแสดงออกได้ต่อพระพุทธศาสนา ครอบครัว บรรพบุรุษ ผู้มีพระคุณ บิดามารดา เช่น การเข้าวัดฟังเทศน์ฟังธรรม เป็นต้น

คุณค่าในการเป็นแนวทางพัฒนาชุมชนและการสร้างรายได้ ชุมชนมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภายในชุมชนเพื่อสร้างช่องทางการเพิ่มรายได้เข้าสู่ชุมชน โดยการนำเอาเอกลักษณ์ที่โดดเด่นภายในชุมชนมาพัฒนาเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ และจัดทำกรวางแผนการตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้าในช่องทางต่างๆ ทั้งรูปแบบที่เป็น ร้านค้าชุมชนและช่องทางออนไลน์ เช่น อ.ดำเนินสะดวก มีเกษตรกรผู้ปลูกมะพร้าว น้ำหอมจำนวนมาก อาจมีการสร้างผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว น้ำหอมในชุมชนเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิต นำสินค้าทางการเกษตรที่มีความเป็นเอกลักษณ์มาแปรรูปหรือเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับตัวสินค้า และจัดจำหน่ายจนเกิดเป็นรายได้ชุมชนและยังเป็นการเสริมสร้างอาชีพให้กับผู้คนในชุมชนอีกด้วย

คุณค่าในการเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประเพณีพระพุทธศาสนา การจัดการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพระพุทธศาสนา เพื่อมอบความรู้และอธิบายถึงความสำคัญของงานประเพณีทางพระพุทธศาสนาให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้สนใจต่อประเพณีทางพระพุทธศาสนา และสามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับประเพณีทางพุทธศาสนา ส่งเสริมการเรียนรู้สู่ชุมชนและสังคม นักเรียน นักศึกษา ที่มีความสนใจเกี่ยวกับประเพณีทางพระพุทธศาสนา สามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้หรือแหล่งข้อมูลในการสืบค้นได้

คุณค่าในการเป็นจุดเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน ในการจัดงานประเพณีจะดำเนินการได้นั้นต้องมาจากความร่วมมือร่วมใจกันของคนในชุมชน ความสามัคคีกันเป็นหมู่คณะ การผสานความร่วมมือของวัดกับชุมชน ก่อเกิดความสามัคคีเพราะมีการร่วมมือร่วมใจกันในการจัดกิจกรรม ร่วมกันระดมความคิด ร่วมกันวางแผนงานวิธีการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดงานประเพณีที่ทรงคุณค่าจนสามารถสร้างความเพลิดเพลินและความประทับใจให้กับผู้เข้าร่วมงานประเพณี

คุณค่าในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ

ด้วยเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและสวยงาม มีประวัติความเป็นมาที่สำคัญ เช่น พระอุโบสถในศิลปะสมัยอยุธยา ตอนปลาย และพระพุทธรูปเก่าแก่ต่าง ๆ ทำให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่า และเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา

สรุป

วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี เป็นวัดที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณีทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้ดำรงอยู่ไว้อย่างยั่งยืน เป็นการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างวัดกับผู้คนในชุมชน ให้ตระหนักเห็นถึงความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน และเป็นการใช้งานประเพณีเป็นจุดประสานหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ให้พสกนิกรชาวพุทธที่มาร่วมงานประเพณีซึมซับหลักธรรมที่ดีงามและมีคุณค่า นำไปเป็นแนวทางประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีสติ และตั้งมั่นอยู่บนความดีงาม ไม่หลงผิดกระทำการไม่ดี เป็นงานประเพณีที่เสริมสร้างคติความคิดความเชื่อของผู้คน โดยกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาทางวัดจะมีการจัดเตรียมพื้นที่สำหรับจัดงานประเพณีและกิจกรรมต่างๆ เช่น ลานธรรม หรือ ลานวัฒนธรรม ผู้คนบริเวณโดยรอบหรือผู้ที่สนใจและร่วมแรงร่วมใจกันจัดเตรียมสถานที่งานประเพณีที่เป็นพื้นที่ส่วนร่วมของชุมชน และเข้ามารับชมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น การฟังธรรม งานเทศมหาชาติ พิธีกวนข้าวทิพย์ วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ได้มีการจัดงานประเพณีประจำปีเป็นกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามซึ่งนอกจากจะเป็นการอนุรักษ์ประเพณีที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาแล้วยังเป็นการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้ดำรงคงอยู่ต่อไปอีกทางหนึ่งด้วย และยังสามารถพัฒนาต่อยอดไปในช่องทางของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเพณีทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญและมอบคุณค่าในมิติที่หลากหลายเช่น คุณค่าด้านการพัฒนาจิตใจของพสกนิกรชาวพุทธที่ร่วมงานประเพณี คุณค่าทางการสืบสานประเพณีของชาวบ้าน คุณค่าในการเป็นแนวทางพัฒนาชุมชนและการสร้างรายได้ คุณค่าในการเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประเพณีพระพุทธศาสนา คุณค่าในการเป็นจุดเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน และคุณค่าในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ

เอกสารอ้างอิง

- เกศรา สว่างวงศ์. (2557). จากห้องเรียนสู่งานวิจัยที่เป็นรูปธรรม: การเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก ทำนองแมงปู้ ชมดวง. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 3(1), 3-4.
- ชิตาวีร์ สุขคร. (2562). การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย. *วารสารการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน*, 1(2), 3.
- พระสนั่น เจริญยิ่ง. (2565). *รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาของวัดไร่ขิง*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน.
- พระสุนทณกิจโกศล, พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร และแม่ชีกฤษณา รักษาโฉม. (2560). ศึกษาวิเคราะห์วิถีการกวนข้าวทิพย์ของพุทธศาสนิกชนใน สังคมไทย. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(2), 550-551.
- ภัทร์สุภา สีสานภาพรณ์. (2551). *การท่องเที่ยวเชิงพุทธ : ศึกษาเฉพาะกรณีแหล่งวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานคร*. (สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย.
- สุรียา คลังฤทธิ, โยโสธารา ศิริภาประภากร และสำเร็จ อินทยุง. (2566). พระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมและประเพณีชุมชน จังหวัดสุรินทร์. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, 1(2), 76-83.
- สำเร็จ อินทยุง, โยโสธารา ศิริภาประภากร และสุรียา คลังฤทธิ. (2562). แขนงพนมพิธีกรรมบูชาภูเขาของกลุ่มชาวไทยเขมร บ้านตะโก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์. ใน *มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, การประชุมสัมมนาวิชาการระดับชาติ “เวทีวิจัยและศิลปวัฒนธรรมศึกษา” ครั้งที่ 2* (น. 374-378). มหาสารคาม.

- สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2557). *คู่มือการพัฒนาและประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรมมิ่งพ้องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านศึก.
- องค์การบริหารส่วนตำบลแพงพวย. (2566). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาแผนพัฒนาท้องถิ่น*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: [Ghttp://www.pangpouy.go.th/site/index.php?option=com_content&view=category&id=35&Itemid=78](http://www.pangpouy.go.th/site/index.php?option=com_content&view=category&id=35&Itemid=78). (วันที่ค้นข้อมูล: 24 ธันวาคม 2566).
- <https://rbr.mcu.ac.th>. (2566). *ภาพบรรยากาศงานเทศน์มหาชาติ เรื่อง พระเวสสันดรชาดก วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://rbr.mcu.ac.th/?p=7690>. (วันที่ค้นข้อมูล: 24 ธันวาคม 2566).
- <https://rbr.mcu.ac.th>. (2566). *ภาพพิธีกรรมกวนข้าวทิพย์ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://rbr.mcu.ac.th/?p=5680>. (วันที่ค้นข้อมูล: 24 ธันวาคม 2566).

ผู้ให้สัมภาษณ์

- พระมหาพิพัฒพงษ์ ฐิตธมโม. (2566, 24 ธันวาคม). สัมภาษณ์.
- สุพิชญา เชื้อสุวรรณ. (2566, 24 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

